

## Seress Eszter ARANYASSZONY

Masszi Kiadó, Budapest, 2005

*Timinna, a kisi királynő történetét Agga, a táblák felügyelője 12 táblára véste. A történet 12 fejezetre oszlik, az Ekur (a regényben Kis, a valóságban Nippur szentélye) udvarainak mértéke szerint.*

*A Vízözön után Kisbe szállt alá az égből a királyság. A regény ebben a szent városban játszódik Kr. e. 2300 körül. Kis templomának szentélye a kisi zikkurat legfelső szintjén található. A torony mellett csillagvizsgáló is, ahonnan az együttállások és fogyatkozások pontosan megfigyelhetők.*

*Timinna életútjának bemutatása mellett számos, mai életünkre és múltunkra vonatkozó „utalást” is találunk a könyvben. A regény eközben élvezetes stílusban mutatja be az ókori Mezopotámia életét.*

### *Kis élete, szokásai*

Kis városának 7 szintje, 12 udvara volt (pl. Főző udvar, Örömuvar, Kereskedők és adósok udvara, Papok udvara stb.) A Kapu udvarában lehetett jóslatot kérni. A Betegek udvarában régen csak akkor volt szokás adományt adni, ha a szenvedő beteg meggyógyult – Ulambi, az idegen főpap idején már ezért is előre kellett fizetni. A valóságban mindent lealjasított – ám a beszédben szép nevet adott neki. Pl. a kéjtanyát Örömuvarnak, a vízlopást csatornaelosztásnak nevezte el. A régi szokásokat átalakította, minden fontos helyre fokozatosan a saját embereit helyezte.

A nép nem szerette ezt az új világot, csak a tolvajok, a léhűtők és a szívtelen kereskedők fogadták szívesen. (Ugye, valahonnan ismerős a történet?)

### *Mezopotámiai folyó-, csillag- és személynevek*

A regényben olvasmányos formában képet kapunk a mezopotámiai istenek, égitestek és szokások mellett a földrajzi nevekről is. Felbukkan pl. az Idigna (a Tigris), a Buranuna (az Eufrátesz) és Tilmun (a sumer Paradicsom).

Arallu volt az Aranyország – az ősök földjén még nem kellett az embereknek csatornát ásni, öntözni. A szerző vele kapcsolatban szkíta hagyomá-

mányokat említ és a hideg elől délre húzódó népről beszél. A csillagnevek (Kaszás, Ménrud = Orion, Sánta Kata = Szíriusz, Bódogassan szekere = Kis Göncöl, <sup>mul</sup>Babbar = Jupiter, Szagus = Szaturnusz, a folyton őrő malom = a 7 keringő bolygó) és a 25920 földi évet magába foglaló világev (precessziós nagyév) a mai ember számára már elfeledett tudást, nehezen követhető ismereteket elevenítenek fel.

A Vízözön túlélőjeként Ziuszudra (nevének jelentése: „hosszú életű”) története is említésre kerül. Enki (a „Föld ura”) neki „súgja meg”, hogy építsen bárkát. A sumer Noé végül elnyeri az örökéletet, s utódja, Gilgames fel is keresi, hogy gondjainak megoldásában segítségét kérje.

A sorstáblákat eltulajdonító Zu madárról is olvashatunk a könyvben.

### *Téli napforduló*

A téli napforduló (a Gurusuny, a „Karácsony”) előtti törvénytapon, az Igazság Napján látványos büntetéseket és tetszetős felmentés(ek)e)t hirdet ki a páteszi (a főpap). A királynő szerepe a jóváhagyásra szorítkozik – ám az egyik alkalommal az igazságtalanságon felháborodott Timinna (az „élet embere”) beleavatkozik az előre megrendezett ceremóniába. Így kerül melléje az Örömuvarból Ada, a szolgálólány.

A szertartásban központi szerepet kap Dumuz(z)i, az elveszett, majd megkerült fiú. Ő a meghaló és feltámadó Napisten. Ereskigált, a halál, az elmúlás, alvilági istennőjét a főpapnő Inanna nevében a következőképpen kéri:

„Holtak királynője, kedves nővérem, Ereskigála,

Add vissza a fiamat, életünk árja elapad!”

A szebbnél szebb siratók eléneklése után Dumuzi feltámad, és Utu képében újra égi útját kezdi járni. A főpap imájában arra kéri az Egek Urát, hogy ne büntesse tovább a népet, állítsa meg a sötétség növekedését, adjon egyre több fényt.

### *A királynő szerelme*

Timinna a felragyogó Nap első fényében egy fiatal férfi aranyhaját pillantja meg – ez az ifjú lesz később a férje. Azag (a „ragyogó” – de neve „vízfű”) is jelent) trónra lépése előtt gyakorta járt az

Örömdvarban, Kubaba (a név a kisi III. dinasztia uralkodójára, a kocsmárosnőre utal) kegyeit keresve. Írni-olvasni nem tudott, a labdázást, a kockázást, a sörház látogatását és a bort nagyon szerette.

Azag egy csodaszép gyűrűt ajándékozott Timinnának, akivel magányos sétái során találkozott. Timinna nem akart nemes uruki vagy eridui férjet – attól tartott, hogy az idegen király függő helyzetbe kényszerítené Kis városát. Ulambit házasságának azzal nyerte meg, hogy felvetette: hatalommal a főpapot is le lehet váltani...

Azag unja a sok tanulást, ceremóniát, mely a házasság előkészítését szolgálja – csak az őrség parancsnokával, Maskimmal tud önfeledten beszélgetni, vadászni, birkózni, játszani. Később, már királyként régi szenvedélyét, a kockázást csak Ulambival gyakorolhatja – ám a játékban győztes főpap „férfiúi közeledése” meglepi Azagot.

„Egy széplánynak megárt a sok tudomány, kicsit megsavanyodik tőle” – vallja Azag. Timinnát később is „egy aranyba öltöztetett hideg bábúnak” állítja be, mikor száműzetése idején udvarol az őt gondosan ápoló Ginának.

#### *Az ellenség terveit és támadása*

Öszög, a fogságba esett arattai harcos butának tetteti magát újdonsült urai előtt – ám titokban megtanulja gazdája furcsa torokhangokat használó nyelvét. Így nyílik lehetősége kihallgatni gazdája, Balabu, a gazdag kereskedő szavait. Kiderül, hogy a más vallást követő, Nimruddal, Thébával és Szuszával is kapcsolatban álló gazdája a „Kilencek” tagja és társaival háborúra készül. Öszög meglepve hallja, hogy Balabu bátyja Ulambi, a kisi főpap. Tervének eszközei (uszítás, hamis hírek terjesztése, átkozódás, kémkedés) a mai időkre emlékeztetnek. Furcsa fogalmai, gondolatai, szokásai – 33 szolga, „ami kívül van, belül lesz, ami fönt van, lent lesz”, a kakasáldozat, a lányok szigorú őrzése – ismeretlenek az eme-szal sumer nyelvjárást beszélő Öszög számára.

Amikor Balabu kereskedőivel Kisbe érkezik, Öszög jelentkezik a helyi őrség parancsnokánál. Miután bebizonyítja, hogy az íjjal kiválóan bánik, elmondhatja titkát a Kis elleni összeesküvésről Timinnának. Ezután kihallgatja Ulambi és Balabu

megbeszélését, melyből kiderül: sokkal több árut kíván magával vinni a háború előkészítésére, mint amennyiért Kisnek „formálisan” fizet. Szóba kerül a királynő és férje, valamint az esetleges örökös megöletése is (ezután megvalósulhat az ördögi terv egyik változata: a főpap már elveheti feleségül Timinnát, és hivatalosan is átveheti Kis irányítását). Titkos céljuk emellett minden város egyesítése Szippartól Urig. Addig is a nép nyomorgatása (a magtárak gabonáinak elkótyavetyélése), az uralkodó iránti gyűlöletkérdés lesz Ulambi feladata. Így a terv katonai részének megvalósulásakor az idegen hadsereget mint felszabadított fogadják majd Kisben. Az életveszélybe került Azagot Meres tanyáján rejtik el, ahol a gazda lánya beleszeret a vonzó férfiba. Timinna közben szövetségeseket keres (végül csak két város lenne hajlandó segíteni neki – de annak az ára a házasság, vagyis hosszú távon Kis függetlenségének elvesztése). Eközben kitör a forradalom – a zsarnok Ulambit saját rabszolgái ölik meg. A forradalmi helyzetet kihasználva Kubaba olcsón megveszi egykori mulatozásainak helyszínét, a Két butykos nevű kocsmát.

Az ellenség megérkezik Kis falaihoz – segítség azonban sehonnan sem jön. Timinna mindenét felajánlja az ellenség vezérének – csak vér ne folyjon. A vezér feleségének akarja a kisi királynőt. Timinna halotti koronával a fején megmérgezi magát, miközben népe Arattába menekül. Szekéren viszik a halott királynőt az ellenség vezére elé. Gurus (a „hős”), Timinna igaz szeretője – aki az ellenfél seregének tisztje lett, mikor megtudta, hogy nem egy szolgálólány, hanem a királynő a kedvese, s bánatában idegen földre vándorolt – a vezérre ront, mivel azt hiszi, ő ölte meg szerelmét. Késsel hátba szúrják, majd a folyóba dobják – utolsó erejével Timinna gyászcsónakjába kapaszkodik, mely lassan csorog a tenger felé...

Az ellenség vezére újdonsült szeretőjét, Kubabát nevezi ki Kis királynőjének. Azóta a város tele van idegenekkel, a csatornákat nem kotorják, a földek kiszáradnak – s az új királynő mellett a régi királynő férje, Azag él.

Miért kellett Timinnának meghalnia, és miért engedték az istenek, hogy Kubaba kerüljön a he-

lyébe? A választ Agga sem tudja – de készül az első földi király csillagára, az Orionra. Ménrót-Nimród ott áll a széles mennyei ösvény kapujában. A lelkek tejfehér útjának végén majd minden titokra fény derül...

A választ addig mi is csak sejthetjük, ám bizo-

nyosat csak akkor tudhatunk, ha majd mi is átkelünk a Hadak Útján, a Tejúton, s megérkezünk égi otthonunkba.

Seress Eszter Enéh hősi romantikát megidéző regényét ismertette: Záhonyi András



### *Kedves Ágnes!*

A Dunántúlon élek egy ősi törzsről elnevezett kis településen: JENŐ-n. (Csupán érdekességként jegyzem meg, hogy ezt megelőzően 32 évig SalgóTARJÁN-ban laktunk, a *Hargita* körúton.)

„Verseket” írok. Bár ismert irodalmi körök megtiszteltek a költő címre való jogosultsággal, ennek ellenére én egyféle *dalnok*nak érzem magam.

Írok a szeretetről, az életről: az életért.

Ars poétikámat csodálatosan megfogalmazta helyettem Anthony De Mello jezsuita szerzetes az alábbi soraiban:

„A madár nem azért dalol, mert valami mondanója van.

A madár azért dalol, mert dala van.”

A napokban tértem haza Ulmból, ahol a Németországi Ulmi Magyar Kultúregyesület vendégeként lehetőséget kaptam egy irodalmi est keretén belül történő személyes bemutatkozásra.

Műsorom címéül a következő gondolatok szolgáltak:

„Csupán két hagyatékunk értékes. A gyökereink, és a szárnyaink.”

Együttlétünk meghatóan szépre sikeredett. Értő, érző barátokra leltem. Elhoztam szívemben mind-

azt a szépséget, jóságot, és szeretetet, mellyel megajándékoztak engem. Boldog vagyok, amiért megteremtették számomra azt a csodát, hogy őszinte könnyeik és mosolyaik el tudták hitetni velem: *mégsem hiábavaló az, amit teszek*. Megélhettem köreikben a igazi összetartozás érzését, hiszen egyetlen pillanatig sem hagytak helyet az ismeretlenségnek, vagy idegenségnek. Átéltettem az igazi magyar: SZÍVESLÁTÁS, VENDÉGLÁTÁS felemelő érzését.

Réti Lászlóné, Körmendi Gitta



Szent László szobra  
Somogyvár (Internet)